EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 3.4.2020.
COM(2020) 135 final

2020/0051 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1215/2009, ar ko ievieš ārkārtas tirdzniecības pasākumus tām valstīm un teritorijām, kas piedalās vai ir saistītas ar Eiropas Savienības asociācijas un stabilizācijas procesu

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Ierosinātie autonomie tirdzniecības pasākumi ("ATM") ir viens no instrumentiem, ar ko īsteno ES politiku attiecībā uz Rietumbalkāniem, kura noteikta Eiropas Komisijas 1999. gada maijā uzsāktajā stabilizācijas un asociācijas procesā. Lisabonas sanāksmē, kas notika 2000. gada 23. un 24. martā, Eiropadome secināja, ka pirms stabilizācijas un asociācijas nolīgumu slēgšanas ar Rietumbalkānu līgumslēdzējām pusēm būtu jāveic asimetriska tirdzniecības liberalizācija. Asimetriska tirdzniecības liberalizācija ir paredzēta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1215/2009, ar ko ievieš ārkārtas tirdzniecības pasākumus tām valstīm un teritorijām, kas piedalās vai ir saistītas ar Eiropas Savienības asociācijas un stabilizācijas procesu, un ir spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim.

Tagad ir noslēgti stabilizācijas un asociācijas nolīgumi starp Savienību un visām attiecīgajām Rietumbalkānu līgumslēdzējām pusēm; pēdējais nolīgums ar Kosovu[*] stājās spēkā 2016. gada 1. aprīlī.

Ņemot vērā atšķirības tarifu liberalizācijas tvērumā līgumiskajos režīmos, kas izstrādāti starp Savienību un visiem stabilizācijas un asociācijas procesa dalībniekiem, un preferencēs, kuras piešķirtas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1215/2009, tiek ierosināts līdz 2025. gada 31. decembrim pagarināt Regulas (EK) Nr. 1215/2009 piemērošanas termiņu.

• Atbilstība spēkā esošajiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā

Priekšlikums ir saskanīgs ar ES pastāvīgo atbalstu reģiona pakāpeniskai ekonomiskai integrācijai Eiropas Savienībā un ar atsevišķajiem pievienošanās procesiem.

Lai gan lielākā daļa tirdzniecības preferenču, kas ar autonomo tirdzniecības režīmu sākotnēji piešķirtas Rietumbalkāniem, tagad ir integrētas to attiecīgajos stabilizācijas un asociācijas nolīgumos ar Savienību, ar šo regulu piešķirtās ierobežotas preferences joprojām sniedz vērtīgu atbalstu reģionālajai ekonomikai. Šīs preferences ļauj apturēt konkrētus nodokļus, kas parasti piemērojami augļiem un dārzeņiem, un iekļaut vispārējo vīna kvotu, kura pieejama pēc tam, kad šīs valstis izsmēlušas attiecīgās valstu vīna kvotas.

ATM sistēma palīdzēja paplašināt kopējo tirdzniecību starp ES un Rietumbalkāniem, kas 2018. gadā pārsniedza 54 mljrd. EUR. Ar vairāk nekā 72 % īpatsvaru kopējā tirdzniecībā ES ir vadošā tirdzniecības partnere reģionā.

• Atbilstība pārējiem Savienības politikas virzieniem

Šis priekšlikums pilnībā atbilst 2018. gada 17. maija Sofijas deklarācijai, kurā ES ir apņēmusies pastiprināt un intensificēt iesaisti visos līmeņos, lai sniegtu atbalstu reģiona politiskajai, ekonomiskajai un sociālajai pārveidei. Tas atbilst arī jaunās Komisijas politiskajām pamatnostādnēm, kurās vēlreiz apstiprināta Rietumbalkānu Eiropas perspektīva un tās svarīgā nozīme reformu procesā visā reģionā. Eiropas Savienības mērķis ir veicināt mieru, stabilitāti un ekonomikas attīstību reģionā un radīt iespēju integrācijai Eiropas Savienībā.

[*] Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244 (1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

- **Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 207. panta 2. punkts.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Neattiecas.

- **Proporcionalitāte**

Ierosinātie pasākumi ir pozitīvi ietekmējuši saņēmējvalstis, veicinot to ekonomisko attīstību, īpaši ar spēcīgu partnerību izveidošanu starp ES uzņēmumiem un vietējiem ražotājiem Rietumbalkānu reģionā. Tāpēc priekšlikums pagarināt pasākumu termiņu vēl uz pieciem gadiem tiek uzskatīts par vispiemērotāko pasākumu, lai nodrošinātu Rietumbalkānu partneru noturīgu ekonomisko attīstību, vienlaikus izvairoties no ļoti laikietilpīga un sarežģīta procesa, kurā groza katru atsevišķu divpusējo tirdzniecības nolīgumu kā daļu no stabilizācijas un asociācijas nolīgumiem.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Autonomi tirdzniecības pasākumi — ārkārtas apstākļos — ļauj Eiropas Savienībai piešķirt ļoti konkrētas un mērķorientētas preferences, kuras citādi netiktu piešķirtas brīvās tirdzniecības nolīguma kontekstā, jo tās radītu precedentus, kas nav Savienības interesēs.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- ***Ex post* izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaude**

Oficiāls *ex post* izvērtējums netika veikts, ņemot vērā pasākumu ļoti ierobežoto darbības jomu.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Oficiālas apspriešanās ar ieinteresētajām personām nav notikušas, taču saņēmējvalstu vidū ir vienprātīga un atkārtota interese par pasākumu turpināšanu, savukārt Eiropas ekonomikas dalībnieki nav izteikuši iebildumus dažādās komunikācijas platformās, ko Komisijas dienesti izveidojuši ES rūpniecības nozarei.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Neattiecas.

- **Ietekmes novērtējums**

Labāka regulējuma rīkkopā ir skaidri noteikts, ka ietekmes novērtējumi neattiecas uz spēkā esošu protokolu ar trešām valstīm pagarināšanu.

Ierosinātie pasākumi ir spēkā gandrīz divdesmit gadus, bet tagad tie ir ievērojami samazināti, jo lielākā daļa preferenču tika pakāpeniski integrētas atsevišķos stabilizācijas un asociācijas nolīgumos starp ES un saņēmējvalstīm. Kamēr aplēstā ietekme ES nesaņemto nodokļu ziņā — aptuveni 23,5 milj. EUR sešām saņēmējvalstīm kopā, pamatojoties uz importa vērtību 2018. gadā, — tiek uzskatīta par minimālu, pasākumu pagarināšana tiek uzskatīta par labāko ES apņemšanās garantiju tirdzniecības integrācijai Rietumbalkānos. Turklāt pasākumi

palīdzētu nodrošināt tirgus piekļuves nosacījumu stabilitāti ekonomikas dalībniekiem gan reģionā, gan Eiropas Savienībā.

Pamatojoties uz Komisijas novērtējumu pēc apmeklējumiem uz vietas reģionā, ir parādīts, ka pasākumi dod labumu lielam skaitam mazo lauksaimnieku, un daudzi no šiem vietējiem ražotājiem ir nodibinājuši ciešas partnerības ar uzņēmumiem Eiropas Savienībā. Ja līdz 2020. gada 31. decembrim Regulu (EK) Nr. 1215/2009 nepagarinās, Rietumbalkāniem uz laiku atņems šo liberalizēto piekļuvi tirgum nozīmīgākajiem lauksaimniecības produktiem (augļiem un dārzeņiem), kas ir ārkārtīgi svarīgi šim sensitīvajam reģionam.

ES ar visiem iespējamiem līdzekļiem būtu jāizvairās no 2010. gada situācijas atkārtošanās, kad par pagarinājumu nevarēja nobalsot laikus, tādējādi radot nopietnus traucējumus lauksaimniecības tirgos Rietumbalkānos. Muitas nodokļu atgūšanas piemērošanai ar atpakaļejošu spēku nevajadzētu būt alternatīvai, jo tas ir sarežģīts/ļoti birokrātisks process, un ekonomikas dalībnieki nodokļu atgūšanu gaida mēnešiem. Traucējumi tiesiskajā regulējumā ne tikai radītu tūlītēju ekonomisku kaitējumu, bet arī sūtītu signālu par nestabilu un nedrošu uzņēmējdarbības vidi.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Tā kā ierosinātie pasākumi jau ir spēkā gandrīz 20 gadus, saņēmējvalstis ir ļoti labi informētas un zina, kā izpildīt regulā paredzētos nosacījumus. Turklāt ar ierosināto regulu svītro arī tos punktus, kas satur novecojušus noteikumus, lai tos atjauninātu.

- **Pamattiesības**

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1215/2009 2. panta 1. punkta d) apakšpunktu, lai varētu izmantot preferences, saņēmējvalstīm ir jāatturas no iesaistīšanās nopietnos un sistemātiskos cilvēktiesību pārkāpumos, tostarp attiecībā uz galvenajām darba tiesībām, kā arī demokrātijas pamatprincipu un tiesiskuma pārkāpumos.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Ierosinātā regula nerada papildu izmaksas ES budžetā. No 2020. līdz 2025. gadam nebūs papildu tarifu ieņēmumu zaudējumu saistībā ar produktiem, kurus ražo kādā no pašreizējām saņēmējvalstīm. Hipotētiskus ieņēmumus, ko varētu iekasēt no jauna papildu importa, neuzskata par tarifu ieņēmumu zaudējumiem.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzīšanas, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Saistībā ar apakškomiteju sanāksmēm, kas notiek stabilizācijas un asociācijas nolīgumu paspārnē, divpusējo preferenču izmantošanas uzraudzība un ziņošana par to regulāri ir darba kārtībā divpusējās sarunās ar Rietumbalkānu partneriem.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Neattiecas.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Priekšlikumā ir ietverti trīs noteikumu kopumi, kas attiecas uz:

(1) divu saņēmējvalstu nosaukuma maiņu, lai atspoguļotu jaunāko saskaņoto terminoloģiju, proti, “bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika” aizstājot ar “Ziemeļmaķedonija” un “Kosovas muitas teritorija” aizstājot ar “Kosova*”, kā lietots Stabilizācijas un asociācijas nolīgumā ar ES. Pamatojoties uz to, visas atsauces uz “valstīm” vai “valstīm un teritorijām” aizstāj ar “līgumslēdzējām pusēm”.

(2) 3. pants tiek atjaunināts pēc grozījumiem, kas ieviesti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2017/1464 (2017. gada 2. jūnijs): tā kā vienpusējās preferences Kosovai tika iekļautas ES un Kosovas Stabilizācijas un asociācijas nolīgumā, kas stājās spēkā 2016. gada 1. aprīlī, autonomās tirdzniecības preferences vairs neattiecas ne uz zvejas, ne liellopu gaļas tirdzniecības koncesijām. Tādēļ skaidrības labad tiek ierosināts svītrot visas atsauces uz šīm divām produktu kategorijām.

(3) Regulas piemērošanas termiņš pagarināts līdz 2025. gada 31. decembrim.

2020/0051 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,

ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1215/2009, ar ko ievieš ārkārtas tirdzniecības pasākumus tām valstīm un teritorijām, kas piedalās vai ir saistītas ar Eiropas Savienības asociācijas un stabilizācijas procesu

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 207. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

(1) Padomes Regula (EK) Nr. 1215/2009[1] gandrīz visiem produktiem ar stabilizācijas un asociācijas procesa dalībnieku izcelsmi paredzēja neierobežotu beznodokļu piekļuvi Savienības tirgum līdz brīdim, kad tika noslēgti divpusēji nolīgumi ar minētajām līgumslēdzējām pusēm.

(2) Stabilizācijas un asociācijas nolīgumi tagad ir noslēgti ar visām sešām līgumslēdzējām pusēm, pēdējais nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Kosovu[*], no otras puses, stājās spēkā 2016. gada 1. aprīlī.

(3) Ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2017/1464[2] tika grozīta Regula (EK) Nr. 1215/2009, lai svītrotu divpusējas preferences, kas piešķirtas Kosovai, bet saglabātu vienpusējās preferences, kas visām Rietumbalkānu saņēmējvalstīm piešķirtas, apturot visus nodokļus, kuri paredzēti par kombinētās nomenklatūras 7. un 8. nodaļas produktiem, un to piekļuvi vispārējai vīna tarifa likmes kvotai 30 000 hl apjomā.

(4) Ņemot vērā šīs atšķirības tarifu liberalizācijas tvērumā līgumiskajos režīmos, kas izstrādāti starp Savienību un visiem stabilizācijas un asociācijas procesa dalībniekiem, un preferencēs, kuras piešķirtas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1215/2009, tiek ierosināts līdz 2025. gada 31. decembrim pagarināt Regulas (EK) Nr. 1215/2009 piemērošanas termiņu.

(5) Regulas (EK) Nr. 1215/2009 piemērošanas termiņa pagarināšana tiek uzskatīta par labāko ES apņemšanās garantiju tirdzniecības integrācijai Rietumbalkānos. Turklāt

---

[1] Padomes Regula (EK) Nr. 1215/2009 (2009. gada 30. novembris), ar ko ievieš ārkārtas tirdzniecības pasākumus tām valstīm un teritorijām, kas piedalās vai ir saistītas ar Eiropas Savienības asociācijas un stabilizācijas procesu (OV L 328, 15.12.2009., 1. lpp.).

[*] Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244 (1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

[2] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/1464 (2017. gada 2. jūnijs), ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1215/2009 attiecībā uz tirdzniecības koncesijām, kas piešķirtas Kosovai*, stājoties spēkā Stabilizācijas un asociācijas nolīgumam starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Kosovu, no otras puses.

pasākumi palīdzētu nodrošināt tirgus piekļuves nosacījumu stabilitāti ekonomikas dalībniekiem gan reģionā, gan Savienībā.

(6) Papildus jāgroza divu saņēmējvalstu nosaukumi, lai atspoguļotu jaunāko saskaņoto terminoloģiju.

(7) Tāpēc Regula (EK) Nr. 1215/2009 būtu attiecīgi jāgroza,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Regulu (EK) Nr. 1215/2009 groza šādi:

(1) regulas 1. pantu aizstāj ar šādu:

"1. pants

Preferenču režīms

1. Produktus, kuru izcelsme ir Albānijā, Bosnijā un Hercegovinā, Kosovā*, Melnkalnē, Serbijā un Ziemeļmaķedonijā un uz kuriem attiecas kombinētās nomenklatūras 7. un 8. nodaļa, ir atļauts importēt Savienībā bez kvantitatīviem ierobežojumiem vai pasākumiem ar līdzvērtīgu ietekmi un ar atbrīvojumu no muitas nodokļiem un maksājumiem, kam ir līdzvērtīga ietekme.

2. Attiecībā uz produktiem, kuru izcelsme ir Albānijā, Bosnijā un Hercegovinā, Kosovā, Melnkalnē, Serbijā un Ziemeļmaķedonijā, turpina piemērot šīs regulas noteikumus, ja tā ir norādīts. Šādiem produktiem arī piemēro visas šajā regulā paredzētās koncesijas, kuras ir labvēlīgākas nekā koncesijas, kas paredzētas divpusējos nolīgumos starp Savienību un minētajām līgumslēdzējām pusēm.";

(2) regulas 2. pantu groza šādi:

(a) panta 1. punkta a), b), c) un d) apakšpunktu aizstāj ar šādiem:

"a) jāatbilst "noteiktas izcelsmes produktu" definīcijai, kas izklāstīta Komisijas Deleģētās regulas 2015/2446 II sadaļas 1. nodaļas 2. iedaļas 4. un 5. apakšiedaļā un Komisijas Īstenošanas regulas 2015/2447 II sadaļas 2. nodaļas 2. iedaļas 10. un 11. apakšiedaļā;

b) līgumslēdzējām pusēm, kas minētas 1. pantā, no 2000. gada 30. septembra ir jāizvairās ieviest jaunus nodokļus un līdzīgus maksājumus un jaunus kvantitatīvos ierobežojumus vai līdzīgus pasākumus attiecībā uz importu, kura izcelsme ir Savienībā, kā arī palielināt esošos nodokļus vai maksājumus un ieviest jebkādus citus ierobežojumus;

c) preferenču saņēmējvalstīm ir jāiesaistās efektīvā administratīvā sadarbībā ar Savienību, lai novērstu jebkādas krāpšanas iespējas, un

d) līgumslēdzējām pusēm, kas minētas 1. pantā, ir jāatturas no iesaistīšanās nopietnos un sistemātiskos cilvēktiesību pārkāpumos, tostarp attiecībā uz galvenajām darba tiesībām, kā arī demokrātijas pamatprincipu un tiesiskuma pārkāpumos.";

(b) panta 3. punktu aizstāj ar šādu:

* Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244 (1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

“Ja kāda līgumslēdzēja puse neievēro 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktu vai 2. punktu, Komisija, pieņemot īstenošanas aktus, var pilnībā vai daļēji apturēt attiecīgās līgumslēdzējas puses tiesības izmantot šajā regulā noteiktās priekšrocības. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 8. panta 4. punktā.”;

(3) regulas 3. pantu groza šādi:

(a) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

“Attiecībā uz dažiem vīna produktiem, kuri ir uzskaitīti I pielikumā un ir ar izcelsmi 1. pantā minētajās saņēmējvalstīs, muitas nodokļus, ko piemēro importēšanai Savienībā, aptur atbilstīgi tiem periodiem, līmeņiem, Savienības tarifa kvotai un nosacījumiem, kas katram produktam un izcelsmei ir norādīti pielikumā.”;

(b) panta 2. punktu svītro;

(4) regulas 4. pantu svītro;

(5) regulas 5. panta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

“Tarifu kvotas, kas minētas šīs regulas 3. panta 1. punktā, pārvalda Komisija saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulas 2015/2447 II sadaļas 1. nodaļas 1. iedaļu.”;

(6) regulas 7. panta b) un c) punktu aizstāj ar šādiem:

“b) nepieciešamajiem pielāgojumiem, ņemot vērā tirdzniecības preferenču piešķiršanu saskaņā ar vienošanos starp Savienību un līgumslēdzējām pusēm, kas minētas 1. pantā;

c) attiecīgās līgumslēdzējas puses tiesību izmantot šajā regulā noteiktās priekšrocības pilnīgu vai daļēju apturēšanu gadījumā, ja attiecīgā līgumslēdzēja puse neievēro 2. panta 1. punkta d) apakšpunktā paredzētos nosacījumus.”;

(7) regulas 10. panta 1. punktu groza šādi:

a) pirmās daļas ievadteikumu aizstāj ar šādu:

“Ja Komisija konstatē pietiekamus pierādījumus par krāpšanu vai par to, ka nav nodrošināta administratīvā sadarbība, kas vajadzīga, lai pārbaudītu izcelsmes apliecinājumu, vai ja ievērojami palielinās eksports uz Savienību, pārsniedzot parasto ražošanas līmeni un parasto eksporta daudzumu, vai arī ja līgumslēdzējas puses, kas minētas 1. pantā, neievēro 2. panta 1. punkta a), b) vai c) apakšpunktu, tā var veikt pasākumus, lai pilnīgi vai daļēji uz trim mēnešiem atliktu šajā regulā paredzēto režīmu, ar noteikumu, ka tā vispirms ir:”;

b) pirmās daļas b) un c) punktu aizstāj ar šādiem:

“b) aicinājusi dalībvalstis veikt tādus piesardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses un/vai nodrošinātu to, ka attiecīgās saņēmējvalstis ievēro 2. panta 1. punktu;

(8) c) publicējusi paziņojumu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, norādot, ka ir pamats nopietnām šaubām par preferenču režīma piemērošanu un/vai to, ka attiecīgā saņēmējvalsts ievēro 2. panta 1. punktu, kas var likt apšaubīt tās tiesības arī turpmāk izmantot šajā regulā paredzētos pasākumus.”;

(9) regulas 12. panta otro daļu aizstāj ar šādu:

“To piemēro līdz 2025. gada 31. decembrim.”;

(10) regulas I pielikumu aizstāj ar šīs regulas pielikumu.

2. pants

Šī regula stājas spēkā septītajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

Eiropas Parlamenta vārdā —	*Padomes vārdā —*
priekšsēdētājs	*priekšsēdētājs*